

В.Степанкова, Великому князівству Литовському у стратегічних планах Б.Хмельницького відводилося помітне місце – спочатку гетьман намагався нейтралізувати військові сили ВКЛ, а навесні 1649 р. опанувати й утвердити в ньому свою владу.

М.Перрі (м. Бірмінгем) у своєму виступі проаналізувала роль Богдана Хмельницького в питанні видачі московському уряду самозванця Т.Анкудінова. Згідно з твердженням М.Перрі, за складних геополітичних та міжнародних обставин, в яких опинилася українська держава після Зборівського договору, рішення Б.Хмельницького вислати Т.Анкудінова з території України було виправданим.

В.Газін (м. Кам'янець-Подільський) у своєму виступі торкнувся проблеми поведінки литовської еліти у складний для неї період середини 1650-х рр., коли землі ВКЛ опинилися в епіцентрі воєнно-політичних домагань Швеції, Московії та Української держави. В.Газін стверджує, що частина політичної верхівки ВКЛ зайняла прошведську позицію, друга – залишалася вірною королю Яну Казимиру й Речі Посполитій, а третя – погоджувалася на поступки Москві.

Цікаву й оригінальну доповідь виголосив *Б.Черкас* (м. Київ). Дослідник здійснив спробу обґрунтування кримського напрямку політики ВКЛ шляхом підтримки «чингізидів» урядом ВКЛ у боротьбі за владу в Орді. На думку Б.Черкаса, уряд ВКЛ вдало розігрував «ординську карту» в зовнішній політиці, використовуючи чергового «чингізида» для породження міжусобиць в одній з Орд.

Окремі дослідники з різних причин не змогли персонально виголосити свої доповіді, проте учасники конференції мали можливість ознайомитись з їхніми матеріалами реферативно. Зокрема, це доповіді *Ю.Бохана* («Специфіка утворення міської сітки Великого князівства Литовського в XV–XVI ст.»), *А.Дзярновича* («Берестейський повіт до і після реформи 1565–1566 рр.: до питання про статус адміністративно-територіальних одиниць у Великому князівстві Литовському»), *О.Груші* («Графіка письма у системі культури Великого князівства Литовського (до постановки проблеми)»), *Д.Вирського* («Річпосполитська українка XVI – першої половини XVII ст. та вітчизняна історична традиція»), *В.Станіславського* («Віленські православні та гетьман Іван Мазепа»), *А.Гурбика* («Судові околиці» у громадському судочинстві на українських землях Великого князівства Литовського»).

Загалом, науковий захід, проведений у Кам'янці-Подільському, пройшов на високому науковому та організаційному рівні. Учасники конференції висловили своє бачення щодо подальшої організації літуністичних заходів в Україні та за її межами, запропонували різні форми й методи проведення спільних дослідницьких проєктів.

О.А.Бакалець (Бар)

ІІІ МІЖРЕГІОНАЛЬНА МІЖВУЗІВСЬКА СТУДЕНТСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ПОСТАТЬ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІЇ»

Проблеми державотворення у сучасній Україні неможливі без детального вивчення його досвіду, набутого в роки національно-визвольної боротьби 1917–1920 рр. Перший її етап тісно реплікається з постаттю відомого історика і державного діяча М.С.Грушевського. Саме з метою більш глибокого вивчення його наукової спадщини й політичної діяльності на базі Барського гуманітарно-педагогічного коледжу ім.М.Грушевського у 2005 р. було започатковане проведення щорічних міжрегіональних науково-практичних конференцій за участю провідних учених, музейних працівників, викладачів суспільних дисциплін вузів I–IV рівнів акредитації, аспірантів і студентів.

Так, 29 вересня 2005 р. до 139-ої річниці від дня народження вченого відбулася I міжрегіональна конференція «Історична та літературна спадщина М.С.Грушевського», на якій було заслухано 53 доповіді, опубліковані пізніше у збірнику наукових статей.

До 140-річчя з дня народження вченого на базі Барського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. М.Грушевського й Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського за підтримки Вінницької обласної державної адміністрації, облради, за участю Інституту історії України НАНУ, Інституту української археографії і джерелознавства імені Михайла Грушевського НАНУ 28 вересня 2006 р. відбулася II регіональна науково-практична конференція «Грушевський М.С. – державотворець, громадський діяч, вчений, публіцист». На пленарному засіданні з вітальними словами до учасників форуму звернувся *І.С.Галмрецький* – заступник голови Вінницької обласної державної адміністрації, канд. філол. наук, професор МАУП й *О.В.Шестопалюк* – професор, ректор ВДПУ ім. М. Коцюбинського.

Особливе зацікавлення викликали доповіді *В.Ф.О.Солдатенка* – д-ра іст. наук, професора, завідувача відділу Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України, члена-кореспондента НАНУ – «М.С.Грушевський і розробка концепції української революції», *М.Х.Комісарчука* – заслуженого працівника освіти України, д-ра філос. наук, директора ВГПІК ім. М.Грушевського – «Михайло Грушевський і сьогодення», *В.В.Масненка*, д-ра іст. наук, професора, завідувача кафедри історії та етнографії України Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького – «М.Грушевський про сутність історичного процесу: постреволюційні

рефлексії», *О.А.Коляструк* – канд. іст. наук, доцента кафедри всесвітньої історії ВДПУ – «Діяльність Михайла Грушевського по підтримці інтелігенції України в умовах голодомору 1920–1921 рр.», *В.П. Лациби* – в.о. завідувача кафедри суспільних наук Вінницького державного медичного університету, канд. іст. наук, доцента – «Універсал як форма української державності», *О.П. Демченко*, канд. пед. наук, ст. викладача Глухівського державного педагогічного університету – «Використання педагогічної спадщини М.Грушевського в аксеологічній підготовці майбутніх учителів до виховної роботи», *М.О.Кучеренка*, ст. наукового співробітника історико-меморіального музею М.С.Грушевського в м. Києві – «Я був їх син» (Рід М.Грушевського) за книгою М.О.Кучеренка, С.М.Панькової, Г.В.Шевчука; *Л.В.Філонова* – голови Вінницького обласного об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т.Шевченка, доцента Вінницького національного технічного університету – «Історія української культури в дослідженнях М.С.Грушевського».

У збірці матеріалів форуму було опубліковано 42 наукові статті, в тому числі 6 студентів – *М.Каюмова, О.Колосової, О.Філіппової, М.Вишневецької, Б.Романюка* та *О.Придиуса*.

Не менш цікавим був доробок понад 30 науковців, які працювали в трьох секціях: I. Історична спадщина М.С.Грушевського. Джерелознавство. Історіографія. II. Державницька діяльність М.Грушевського й сьогодення. III – Родина М.Грушевського. М.Грушевський і Поділля.

27 вересня 2007 р. у приміщенні БГПК ім. М.Грушевського відбулася III міжрегіональна студентська міжвузівська науково-практична конференція «Постать М.Грушевського в українській історії», приурочена 141-й річниці з дня народження ученого.

Специфікою даного форуму стала активна участь у ній студентів, аспірантів, здобувачів вченого ступеня. Також було підготовлено 7 статей у співавторстві науковців та їх студентів. Ця специфіка свідчить про прагнення організаторів конференції максимально зацікавити молодь до серйозної систематичної наукової роботи, до використання можливостей форуму й куточка-музею М.Грушевського для патріотичного виховання учнів і студентів регіону.

Всього у роботі науково-практичної конференції взяли участь 28 науковців та студентів із національного університету ім. Т.Г.Шевченка, національного університету ім. М.Драгоманова, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, Черкаського національного університету ім. Б.Хмельницького, Вінницького технічного коледжу, Барського обласного гуманітарного ліцею й Барського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. М.Грушевського.

Значну допомогу і підтримку в організації та проведенні студентського форуму надали д-р іст. наук, професор, ст. наук. співробітник Інституту історії України НАНУ *М.Ф.Дмитрієнко*, завідувачий відділом освіти і науки Вінницької облдержадміністрації *Г.Д.Івасюк*, завідувача історико-меморіальним музеєм М.Грушевського у м. Києві *С.М.Панькова*, д-р іст. наук, доцент, завідувачий кафедрою історії України ВДПУ ім. М.Коцюбинського *Г.М.Романюк*, Барський міський голова *О.Д.Козак*, голова Барської районної ради *В.Г.Крисько*.

Було представлено на розгляд учасників форуму 27 доповідей, опублікованих пізніше у збірнику наукових статей «Постать М.С.Грушевського в українській історії». Матеріали III міжрегіональної науково-практичної конференції – Київ; Вінниця; Бар, 2007. – 156 с.

Урочистості розпочалися з покладання квітів до пам'ятника М.Грушевському й вшанування хвилиною мовчання першого директора Барського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. Михайла Грушевського *М.Х.Комісарчука*.

З вітальними словами до учасників форуму звернулися: *О.Онуфрійчук* – зав. сектором освіти і науки Вінницької облдержадміністрації, *С.М.Панькова* – директор історико-меморіального музею у Києві, *В.Г.Крисько* – голова Барської районної ради, заступник Барського міського голови *Л.П.Войтович*, заступник голови Барського р-ну *Л.І.Фолушняк*, д-р іст. наук, доцент завідувачий кафедрою історії України ВДПУ *Г.М.Романюк*.

На пленарному засіданні з ґрунтовною доповіддю «Київські університетські роки Михайла Грушевського» виступила студентка IV курсу інституту історії, етнології та права Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського *С.Ялина*. Проблемам грошового обігу свій виступ «Барське староство. Історичні нариси XV–XVIII ст.» М.Грушевського як джерело для вивчення грошового обігу в Барському старостві в період пізнього середньовіччя» присвятила студентка II курсу історичного факультету національного університету ім. Т.Г.Шевченка *Г.І.Павлін*.

Привернули значну увагу результати наукового пошуку студента IV курсу, відділення «Правознавство» БГПК *О.А.Придиуса* («Погляд М.С. Грушевського на період Хмельниччини в історії України»), аспірантки Черкаського національного університету ім. Б.Хмельницького *О.О.Колосової* («М.Грушевський про Б.Хмельницького у 250-ті роковини смерті «Великого гетьмана»), *М.Ткачука* – студента II курсу, відділення «Дошкільне виховання» Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. Т.Г.Шевченка («Історична спадщина М.Грушевського»). Аналізу поглядів ученого на історію заснування міст Рова й Бара, роль у цьому процесі польської королеви Б.Сфорци було присвячено виступ студента III курсу, відділення «Мистецтв» Барського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. М.Грушевського *М.Каюмова* («Ким була Бона Сфорца»). *Г.Павич* – учениця 10-Б класу обласного гуманітарного ліцею висловила своє бачення проблеми «Чи був М.С.Грушевський першим президентом України?».

Студентка IV курсу, відділення «Видавнича справа та редагування» БГПК *М.В.Гонтар* у своїй доповіді зупинилася на зв'язках ученого з краєзнавцями Поділля, а *С.М.Щиголь* – студентка IV курсу,

цього ж відділення ознайомила присутніх з історією виникнення, діяльності й основними експозиціями куточка-музею М.Грушевського при Барському гуманітарно-педагогічному коледжі.

Своєю новизною підходів до вивчення і використання історичної спадщини вченого зацікавила учасників конференції молодий краєзнавець коледжу, викладач історії України *І.В.Харитоновна* («Барське староство» – на допомогу історикам-краєзнавцям» й «Уроки віковичного історичного генезису української нації» – праці М.С. Грушевського періоду 1917–1920 рр.»).

Подальша робота науково-практичного форуму проходила в двох секціях – «Історична спадщина М.С. Грушевського» (керівники – д-р іст. наук, доцент, завідувач кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського *І.М.Романюк* і секретар-викладач соціально-економічних дисциплін, зав. куточком-музею вченого Барського гуманітарно-педагогічного коледжу *В.П.Восколуп*. Керівниками другої секції «Маловідомі сторінки життя та діяльності М.Грушевського». Грушевський і Поділля» були канд. іст. наук, заступник директора з науково-методичної роботи БГПК *О.А.Бакалець* та секретар-голова циклової комісії викладачів соціально-економічних дисциплін цього ж коледжу *М.В.Мороз*.

На першій секції було розглянуто проблеми наукової спадщини вченого: зокрема «Нація в позитивістській соціології М.Грушевського» (*С.О.Шамара*), «Творчість М.Грушевського як белетристика» (*М.Чорна, Т.А.Федик, М.О.Желавська*), «Багатомна праця «Історія України-Руси» як важливе джерело для вивчення історії України» (*Т.Килівник*). Аналізу праць М.Грушевського періоду 1917–1920 рр. присвятила свій виступ студентка II курсу, відділення «Мистецтв» Барського гуманітарно-педагогічного коледжу *О.Гапонова*, наукову діяльність вченого висвітлила студентка IV курсу, відділення «Правознавство» БГПК *С.М.Базай*, а М.Грушевському як публіцисту присвятила свій виступ студентка I курсу, відділення «Видавнича справа й редагування» *А.О.Лемпій*.

На другій секції присутні заслухали 4 виступи, котрі охопили переважно маловідомі сторінки життя і діяльності видатного історика (*Б.Романюк, Т.В.Ковальчук, Ю.Гвардіян, М.Чорна*).

На заключному спільному засіданні керівники секцій *І.М.Романюк* та *О.А.Бакалець* підбили підсумки роботи пленарного й секційних засідань, наголосили на необхідності розширення напрямків науково-дослідницької роботи студентів і викладачів вузів I–IV рівнів акредитації з вивчення історичної та літературної спадщини вченого, експозицій куточка-музею, налагодженні листування з його родичами й відомими грушевськознавцями.

Учасники конференції відвідали куточок-музей М.С.Грушевського, виставкову залу коледжу, ознайомилися з історичними місцями Бара.

В.В.Тельвак (Дрогобич), В.П.Педич (Івано-Франківськ), Б.М.Янишин (Київ)

IX МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «КРАКІВ – ЛЬВІВ: КНИГИ, ЧАСОПИСИ, БІБЛІОТЕКИ XIX ТА XX СТОЛІТТЯ»

21–23 листопада 2007 р. у Кракові (Польща) проходила чергова, IX Міжнародна наукова конференція, присвячена дослідженню видавничої, літературної й бібліотечної справи на галицьких землях XIX–XX ст. Цей форум традиційно відбувається з інтервалом у два роки, починаючи з 1986 р. Організатором конференції, як і в попередні рази, виступив Інститут наукової інформації та бібліотекознавства Краківської педагогічної академії імені Комісії національної освіти, котрим керує професор *Г.Косентка*. Роботу форуму від імені академії відкрив проректор із наукової роботи й міжнародної співпраці, професор *Т.Будревич*. Він привітав учасників конференції та підкреслив, що організований форум, який має вже усталені традиції, попри свої безпосередні творчі завдання, відіграє також важливу роль в об'єднанні дослідників різних країн, передусім поляків і українців, для спільного вивчення культури багатонаціональної Галичини XIX й XX ст. Відрадным явищем було названо постійне збільшення кількості учасників конференції, котрі від форуму до форуму представляють усе ширшу географію наукових центрів. На цій конференції кількість їх уперше перевищила за сотню – було заявлено доповіді 107 учасників, які представляли провідні польські (Краків, Варшава, Вроцлав, Лодзь, Торунь, Люблін та ін.) та українські (Київ, Львів, Івано-Франківськ, Дрогобич) наукові осередки. Вперше на форумі було представлено Німеччину. З Державної бібліотеки у Берліні для участі в роботі конференції приїхав доктор *Р.Берг*. Із привітальними словами до учасників форуму звернувся також декан гуманістичного факультету, професор *К.Карольчак* і директор Інституту наукової інформації й бібліотекознавства, професор *Г.Косентка*. Робочими мовами конференції традиційно були польська та українська.

На пленарному засіданні було виголошено доповіді професорів *М.Конюки* («Львівський видавничий ринок у перших роках галицької автономії (1861–1870)»), *Г.Гжелли* («Львівські студентські часописи в добі автономії»), *С.Яровецького* («Літературні й культурно-суспільні часописи у Львові в міжвоєнному двадцятилітті»), *С.Чарника* («Львівські часописи та обіг літературних текстів у міжвоєнному окресі»), докторів *У.Пашкевич* («Книжкові знаки власності бібліотек у Львові в XIX і XX ст. Стан та вибрані напрямки пошуку») і *Б.Гури* («Краківські кляшторні бібліотеки у повоєнній літературі»). Особливе зацікавлення присутніх викликала остання доповідь пленарного